

А.Ю. ДЗЮБА

Анастасія Юрїєна Дзюба, молодший науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

**ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНА ІДЕЯ
ЮВЕНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ФРН**

Виокремлення спеціального ювенального кримінального права багато в чому обумовлювалося ідеями виховання. У догматиці Закону «Про суд у справах неповнолітніх» (JGG) ідея виховання відіграє особливу роль – не лише як низка приписів виховного характеру, а й переважно як наскрізний принцип, що пронизує всю ювенальну юстицію ФРН та формує особливий характер методів взаємодії держави та неповнолітніх (або ж тих, які підпадають під дію цього закону) правопорушників. Такий підхід виступає своєрідним двигуном розвитку ювенальної юстиції, подальшого виокремлення молодіжного (ювенального) кримінального права та його відособлення від загального кримінального права. Він також обумовлює сучасне трактування віку кримінальної відповідальності осіб, які підпадають під дію JGG. Більш широкі межі застосування JGG (навіть до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у віці до 25 років), розширення варіативності виховних заходів та примусових засобів – все більше розглядається у якості окремого соціального рішення щодо правопорушників даної вікової категорії. Актуальність теми дослідження підтверджується ступенем нерозкритості теми у національних правових дослідженнях, що є необхідним при поточному реформуванні ювенальної юстиції з урахуванням європейських стандартів, які є пріоритетними в рамках взаємин України та ЄС.

Серед вітчизняних учених у питаннях вивчення ідеї виховання у німецькому ювенальному кримінальному праві та кримінології відзначимо роботи Є.С. Назимко, Н.С. Юзікової, О.Ю. Шостко. Разом із тим аналіз наукових публікацій показав, що ідея виховання в кримінологічній літературі досліджена недостатньо, а деякі положення вимагають уточнень.

Метою і завданням статті є теоретичне дослідження генези наукової думки про фундаментальну ідею виховання і її ролі в інституціональному виділенні спеціального ювенального кримінального права ФРН, а також її вираження у конструюванні кримінально-правових наслідків вчинення неправомірних діянь неповнолітніми.

Природно, що основна увага серед заходів кримінально-правового характеру у JGG¹ приділяється саме виховним заходам (§ 9 JGG). При цьому можливості застосування кримінального покарання (позбавлення волі) та необхідності його застосування підлягає обґрунтуванню (§ 37 JGG). Так само підлягають встановленню передумови та необхідності такого виправного заходу (за JGG), як арешт (§ 90. п. 2, абз. 1 JGG). Більш ретельно (порівняно із загальним кримінальним правом) виписана норма щодо виконання покарань та інших заходів кримінально-правового характеру щодо неповнолітніх (§ 91 п. 1 JGG).

Оскільки сама ідея виховання в епоху панування націонал-соціалізму в Німеччині була перекручена, відбулася й певна переорієнтація емпіричних досліджень тих часів у бік посилення заходів кримінально-правової репресії щодо неповнолітніх. З появою новаторських підходів, обумовлених розповсюдженням *теорії соціальної допомоги* неповнолітнім, з'явилася тенденція критики ідеї виховання у ювенальній юстиції².

Генеза наукової думки про виховання як основоположну ідею ювенального кримінального права ФРН. Ювенальне кримінальне право Німеччини має порівняно коротку історію. Ця автономна та відносно самостійна підгалузь кримінального права характеризується своїми власними методами і завданнями, відмінними від загального кримінального права. У такому вигляді вона сформувалася лише на початку ХХ століття. Як вже зазначалося, законодавчо започаткування ювенального кримінального права пов'язане із Законом про добробут молоді від 9 липня 1922 р. та Законом про суди для неповнолітніх від 16 березня 1923 року. Безумовно, відповідні закони з'явилися в Німеччині завдяки науковим поглядам, які створили підґрунтя для законодавчого виокремлення ювенального кримінального права та ювенальної юстиції у цілому. Сама виховна ідея має давні традиції у німецькій науці кримінального права. Вона мала настільки важливу, навіть домінуючу роль у німецькій юриспруденції, що відомий криміналіст Вебер у 1929 р. говорив про ідею виховання як основоположний принцип ювенальної юстиції: «прийде час, коли юристи не будуть знати ніякої іншої думки, ніж виховання»³.

Однак перші наукові міркування про виховання, як феномен у кримінальному праві, з'явилися задовго до цього. Ще в 1900 р. видатний німецький правознавець, згодом – член німецького Рейхстагу Франц фон-Ліст зазначав: «Якщо підліток вчинив злочин, і ми його відпускаємо виховуючи – ймовірність того, що він вчинить злочин знову, менша, ніж якби ми його покарали»⁴.

Із того часу в німецькій науковій доктрині прийнято вважати, що система правосуддя щодо неповнолітніх концептуально виходить із концепції освіти. Ідея виховання як одна із центральних засад побудови ювенального кримінального права, між іншим, відіграла визначальну роль у формуванні заходів кримінально-правового характеру щодо неповнолітніх. Впровадження таких заходів, відмінних від тих, що існували в загальному кримінальному праві, було предметом жвавих наукових дискусій під час розробки Закону про суди для неповнолітніх від 16 березня 1923 р., набуття чинності яким, за влучним висловом Остендорфа, започаткувало побудову *виховного* (виділено мною. – А.Д.) кримінального права⁵.

Водночас просвітницькі погляди у німецькій доктрині використовується як для пом'якшення кримінальної відповідальності, диверсифікації заходів кримінально-правового характеру, так і для її суворості й жорсткості та послідовного кримінального переслідування⁶.

За часів націонал-соціалізму просвітницькі погляди були використані в якості механізму для залучення молоді у громаду під націоналістичними гаслами. У 1943 р. у ювенальне кримінальне законодавство було впроваджено низку дисциплінарних заходів, що призначалися неповнолітнім правопорушникам. Найбільш суворим з них виступав арешт⁷. Метою арешту визначалось «виховання у неповнолітнього правопорушника поваги до своєї расової приналежності»⁸. Таким чином, нацистський режим зловживав виховною ідеєю ювенальної юстиції у власних цілях.

Після періоду зловживань, що минув із падінням Рейху та закінченням Другої світової війни, просвітницькі погляди та ідея виховання у 1953 р. були підтримані та розвинені належним чином у Законі про суд у справах молоді. Розвиток цієї основоположної для ювенальної юстиції ідеї та її подальше обговорення в німецькій юриспруденції триває й дотепер⁹.

Між іншим, необхідність формування ювенальної юстиції, що враховувала б неповнолітній вік осіб, які піддаються засобам кримінально-правового впливу, знайшла своє відображення у Мінімальних стандартних правилах ООН щодо правосуддя у справах неповнолітніх від 29 листопада 1985 року¹⁰. Відповідна резолюція ООН спрямована на встановлення диференційованого підходу у відправленні правосуддя щодо неповнолітніх.

Незважаючи на те, що просвітницька мета щодо неповнолітніх прямо в резолюції не називається, однак запропоновані нею для застосування переважно для неповнолітніх заходи впливу явно знаходяться у контексті реалізації ідеї виховання молодих правопорушників.

Обґрунтування ідеї виховання

Однією з причин виокремлення ювенальної юстиції виступають особливості психічного розвитку неповнолітніх, що обумовлені біологічними процесами сексуального та психологічного становлення особи.

Приписи § 3 JGG визначають, що суб'єкти відповідної категорії знаходяться у так званій перехідній стадії між дитинством та дорослим життям. Ця стадія доволі часто характеризується значним ступенем невизначеності щодо ідентичності особистості та місця людини у суспільстві. Також звертається увага на слабку соціальну адаптацію та неповне розуміння обов'язкових для них норм поведінки. Поряд із біологічним дозріванням та психологічним становленням особистості неповнолітнього важливе значення має настання того моменту, коли підліток проходить критичну фазу свого дорослішання та виходить із відносно захищеної родинної домівки або ж отримує у ній абсолютно іншу нову роль.

До того ж відторгнення сім'ї та школи доволі часто збігається з отриманням роботи та початком формування свого особистого професійного зростання, внаслідок чого неповнолітній стикається з новим, невідомим до того навколишнім середовищем, яке висуває достатньо нових вимог, впливів та спокус¹¹.

Таким чином, вочевидь, допомога та емоційна підтримка від дорослих, які забезпечують догляд за неповнолітнім, необхідна для успіху в прагненні молодих людей до самостійності і відповідальності за себе. У зв'язку з особливою сприйнятливістю неповнолітніх до зовнішнього впливу існує підвищена потреба у виховних пропозиціях¹². Отже, слід звертати увагу на те, що відрізняє неповнолітніх правопорушників, які знаходяться у пубертатному періоді свого розвитку, від більш зрілих, а саме – велика податливість молодих людей.

Лише у віці між 25 і 30 роками можна з достатнім ступенем ймовірності очікувати більш-менш сформованого характеру особистості. У цьому відношенні німецька криминологія свідчить про певну соціологічну залежність злочинності неповнолітніх від низки факторів. До них належать: несприятливі сімейні обставини, брак виховання в сім'ї, погані приклади батьків, братів і сестер, негативний досвід друзів, нездорові спокуси, які можуть виникнути через гіпертрофоване сприйняття засобів масової інформації, надмірне захоплення Інтернетом тощо.

Вказані негативні фактори мають більший, порівняно з дорослими, вплив на молодь, на формування девіантної поведінки неповнолітніх правопорушників. Разом із тим більша податливість неповнолітніх до зовнішніх факторів впливу, за інших умов, може відіграти позитивну роль у ресоціалізації таких осіб. Насамперед йдеться про зміну навколишнього соціального середовища на більш сприятливе та про постійну виховну роботу. Такі чинники видаються більш успішними саме по відношенню до неповнолітніх (і таких, що знаходяться на стадії психологічного дозрівання) правопорушників. Останнє особливо помітне в порівнянні зі старшим поколінням, яке вже має більш міцний у негативному сенсі характер.

Таким чином, це вказує на більший ступінь ймовірності успіху спеціального профілактичного превентивного запобігання злочинності шляхом виховання неповнолітніх правопорушників.

Отже, виховання має більшу, порівняно із загальним кримінальним правом, цінність у контексті формування мети покарання або ж застосування інших, відмінних від покарання, заходів кримінально-правово-

го характеру щодо неповнолітніх¹³. Нарешті, ідея виховання вказує на те, що перспектива застосування умовного звільнення від відбування покарання збільшується у випадку законної лояльності, яка усвідомлюється через навчання¹⁴.

Реформа окремих підходів законодавця в останні роки

Підготовлений Міністерством юстиції ФРН (BMJ) проект законодавчих змін (2-й JGGÄndG 200417) передбачав за основу доповнення до § 2 JGG з тим, щоб усунути певну невизначеність щодо значущості освітньої концепції у ювенальному кримінальному праві та мав на меті надання допомоги у тлумаченні нормативних приписів з питань освіти. Уперше в тексті самого закону було запропоновано визначити виховну мету JGG. Ця мета полягала в тому, щоб не допустити вчинення повторних злочинів неповнолітніми.

Разом із тим виховання не є самостійною метою або ж завданням ювенальної юстиції, однак воно виступає основоположною ідеєю та рекомендацією у процесі досягнення цілей кримінального права.

Це уточнення має велике практичне значення для інтерпретації відповідних стандартів відправлення правосуддя, а також для формування раціональної ювенальної кримінальної політики на основі кримінологічної політики¹⁵.

Судам у справах неповнолітніх, що діють у землях Саксонії, Баварії, Гессена, Нижньої Саксонії та Тюрингії поправками до відповідних законів, прийнятими Бундестагом у 2004 р., було надано більш гнучкий інструментарій дій щодо неповнолітніх правопорушників¹⁶.

Суддя у справах неповнолітніх, відповідно до закріпленої в законі виховної ідеї, крім встановлення факту вчинення кримінального правопорушення зобов'язаний перевірити питання про осудність неповнолітнього, а саме – здатність його повною мірою усвідомлювати суспільно небезпечність злочину та ступінь можливості самостійно керувати своїми вчинками в силу психічної стійкості з усіма особливостями справи у кожному конкретному випадку.

У цілому ж існуюча система відправлення правосуддя щодо неповнолітніх у Німеччині разом із супутнім їй ювенальним кримінальним правом повністю відповідає вимогам сьогодення і не потребує кардинальних змін. Тому мають бути покращені лише окремі аспекти функціонування ювенальної юстиції. Зокрема, ті, що стосуються розширення варіативності можливостей суду щодо обрання заходів кримінально-правового характеру, не пов'язаних з позбавленням волі¹⁷.

Огляд ідеї виховання у німецькій науковій літературі

Незважаючи на численні праці, у яких обґрунтовувалася значущість ідеї виховання для ювенального кримінального права Німеччини, окремі аспекти теорії виховання у кримінальному праві піддавалися певній критиці.

Проти ідеї виховання висувались наступні аргументи¹⁸:

гнучкість виховної ідеї як універсального механізму для ювенального кримінального права сумнівна. Так само сумнівно видається обґрунтування виховною ідеєю розширення застосування штрафу, який, вже виходячи з його природи, є репресивним заходом кримінально-правового характеру. Виховну функцію штраф виконує лише побічно. На практиці в будь-яких заходах кримінально-правового характеру (буде це кримінальне покарання, або ж примусові заходи) переважають репресивні елементи. Ювенальний суд дуже обмежений у виховних інструментах впливу на неповнолітнього правопорушника, якщо розглядати його як місце проведення виховного заходу;

2) ставиться під сумнів сама потреба у вихованні в ювенальній юстиції, оскільки злочин вчиняється швидше у зв'язку з конкретною життєвою ситуацією, ніж через дефіцит виховання в цілому;

3) емпіричні дослідження довели, що виховне кримінальне право далеко не завжди пом'якшує вину. Замість цього збільшення штрафу може бути виправдане ідеєю «освіти»¹⁹;

4) сумніви щодо конституційності виховних заходів виникають, якщо розглядати останні з точки зору поваги до людської гідності – винний може не погодитись на поліпшення в сенсі внутрішнього перетворення, якщо воно поєднане з державним примусом. Що стосується підлітків у віці від 18 до 21 року, слід також пам'ятати, що навіть батьківське право на виховання дітей втратило силу щодо цієї категорії осіб.

1. Критика Хінца

Хінц був одним із найбільш послідовних критиків виховної ідеї в галузі ювенальної юстиції. У своїх працях він висловлює певні сумніви щодо обґрунтування ідеї виховання необхідності застосування щодо неповнолітніх покарання у вигляді позбавлення волі²⁰. На думку вченого, однією лише ідеєю виховання не можна виправдати необхідність тривалого терміну позбавлення неповнолітнього волі. Саме тому можна погодитись з тим, що, як вважає більшість дослідників, головною метою даного виду покарання є кара за вчинення злочину, поєднана з позитивною загальною соціальною превенцією²¹. Приділяючи увагу здебільшого загальним профілактичним аспектам, особливо у питанні запобігання вчиненню тяжких кримінальних правопорушень, Хінц пропонує низку змін щодо підвищення максимальної межі покарання у поєднанні з обов'язковим пом'якшенням для неповнолітніх правопорушників.

Зокрема, дослідник пропонує підняти верхню межу покарання за вчинення вбивства з мотивів «захисту честі», щоб довести неповнолітнім іммігрантам, що німецька правова держава зі всією рішучістю реагує на вчинення таких злочинів²². Вчинення подібних діянь, на думку вченого, має тягти за собою відповідальність за загальним кримінальним правом на підставі КК Німеччини (StGB)²³. Також пропонується обмежити пом'якшення покарання на підставі § 49 JGG у разі вчинення тяжкого злочину, щоб запобігти занадто м'якому покаранню²⁴.

§ 49 JGG Особливі пом'якшуючі обставини, передбачені законом

(1) Якщо, згідно з даним приписом, передбачається або допускається пом'якшення покарання або інших заходів кримінально-правового характеру, то діють наступні правила.

1. Пожиттєве позбавлення волі замінюється позбавленням волі на строк не менше трьох років.

2. Позбавлення волі на певний строк може бути призначене в межах не більше, ніж три четвертих від передбаченого законом максимального строку покарання або ж не більше, ніж три четвертих від передбаченого законом максимального розміру штрафу.

3. Мінімальна межа позбавлення волі знижується:

– у разі встановлення мінімального строку від п'яти років – до двох років;

– у разі встановлення мінімального строку від двох або трьох років – до шести місяців;

– у разі встановлення мінімального строку від одного року – до шести місяців;

– в інших випадках – до мінімального строку, передбаченого законом.

(2) Якщо суд діє згідно з приписами даного параграфу, він може, на свій розсуд, понизити покарання до мінімальної межі позбавлення волі, встановленої законом, або ж замінити покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк грошовим стягненням (штрафом).

Крім того, Хінц пропонує відмовитись від іспитового строку для неповнолітніх (§ 57 JGG), а угоди про визнання винуватості з потерпілим повинні мати публічний характер. Професор Хінц пропонує відмовитися від практики «зачинених» процесів у справах неповнолітніх, які, на його думку, не мають права на існування в правовій державі²⁵.

2. Позиція Куша

Куш у своїх працях розвинув критичне ставлення Хінца до ідеї виховання та запропонував взагалі відмовитись від ювенального кримінального права²⁶.

Аналіз динаміки злочинності неповнолітніх у великих містах дав Кушу змогу зробити висновок про те, що з кожним роком зростає кількість неповнолітніх правопорушників, які раніше вже притягалися до кримінальної відповідальності. Фактично йдеться про зростання рецидиву серед неповнолітніх правопорушників. Куш зауважує, що заважаючи на достатню кількість проблемних життєвих ситуацій, в яких опиняються молоді люди, ювенальне кримінальне право є своєрідним засобом повернення молодих правопорушників «на правильний життєвий шлях».

Через складні життєві ситуації, в яких опиняються підлітки, було б самовпевнено вважати, що ювенальне кримінальне право за допомогою освітніх засобів може повернути молодих правопорушників «на правильний шлях». Таке повернення, на думку вченого, має відбуватись поза межами кримінального судочинства²⁷.

На користь відмови від спеціального ювенального кримінального права свідчить також і невтішна статистика рецидивної злочинності серед неповнолітніх²⁸.

Куш пропонує встановити однакові заходи кримінально-правового характеру (покарання) як до неповнолітніх, так і для дорослих злочинців. Причому законодавчо, на думку вченого, має бути зафіксовано альтернативу – або відмова від застосування кримінального покарання (звільнення особи від покарання), або ж фактичне застосування покарання у вигляді позбавлення волі чи штрафу. Водночас вчений припускає можливість застосування короткострокових заходів кримінально-правового характеру, зокрема – арешту²⁹.

Вчений виступає за встановлення меншої, порівняно з дорослими правопорушниками, нижньої межі призначення покарання або ж інших заходів кримінального правового характеру щодо неповнолітніх (14–18 років), за можливість загального пом'якшення покарання підліткам (18–21 рік) та доцільність у певних випадках поєднання штрафу з позбавленням волі³⁰.

Куш також відомий тим, що виступає за впровадження досудового розгляду справ неповнолітніх за незначні кримінальні правопорушення поліцією. Він пропонує надати поліції можливість робити попередження неповнолітнім правопорушникам, з дотриманням процедурних вимог. Попередження поліції Куш вважає більш дієвим та ефективним з точки зору впливу на поведінку неповнолітніх правопорушників, ніж абстрактні настанови прокурора³¹.

Отже, в цілому існування окремої юрисдикції у справах неповнолітніх, на думку Куша, не може бути виправданим. Єдина судова система, а також однакові санкції та інші заходи кримінально-правового характеру (для неповнолітніх та дорослих правопорушників) створює більшу прозорість у діяльності суду³².

3. Позиція Остендорфа

Остендорф у своїх працях дуже чітко заперечив доводам Куша з питання скасування ювенального кримінального права. За інших обставин, на думку вченого, могла б повернутися правова ситуація, яка існувала у Східній Німеччині з 1968 р. аж до її розпаду³³.

Не говорячи вже про те, що відмова від ювенальної юстиції суперечить міжнародним зобов'язанням Німеччини, зокрема, Мінімальним стандартним правилам ООН щодо правосуддя у справах неповнолітніх від 29 листопада 1985 року³⁴.

Основоположне право громадянина на людську гідність, закріплене Конституцією ФРН, як роз'яснює Конституційний суд Німеччини, визначає відновлювальне кримінальне право, яке досягається, зокрема, завдяки існуванню ювенального кримінального права як спеціальної галузі загального кримінального права у ФРН³⁵. Таким чином, скасування ювенального кримінального права означає відмову від основоположних принципів правосуддя щодо неповнолітніх, що суперечить конституційним приписам.

Остендорф, зокрема, посиляється на еволюційні психологічні та кримінологічні дослідження, які суперечать ідеї відмови від ювенального кримінального права. Вчений доводить, що ліквідація ювенальної юстиції призведе не до зменшення, а, навпаки, до збільшення злочинності³⁶.

Крім того, відмова від ювенального кримінального права видається Остендорфу неприпустимим культурним регресом³⁷.

Отже, можемо зробити такі висновки. Метою ювенальної юстиції є запобігання повторному вчиненню кримінальних правопорушень неповнолітніми. Цій меті служить ідея виховання, як основоположний принцип ювенального кримінального права.

З одного боку, ідея виховання має велике значення для тлумачення відповідних норм Закону про суди у справах неповнолітніх, а з другого боку – вона є першою цеглинкою для розуміння злочинності неповнолітніх та побудови раціональної ювенальної кримінальної політики. Розуміння ювенального кримінального права як «виховного кримінального права» свідчить про те, що кримінально-правові наслідки вчинення злочину, властиві нормам загального кримінального права, підкоряючись ідеї виховання у ювенальному кримінальному праві, перетворюються на виховні кримінально-правові заходи.

Застосування щодо неповнолітнього правопорушника навіть найбільш суворого із усіх можливих заходів кримінально-правового характеру – покарання у вигляді позбавлення волі має відповідати меті виховання значно більше, ніж у загальному кримінальному праві³⁸. Саме виховний вплив має вирішальне значення при призначенні виховних заходів, примусових засобів, не пов'язаних із позбавленням волі, та в разі призначення покарання у вигляді позбавлення волі.

Пошук балансу між карою та вихованням знову і знову дає привід для критики чинного ювенального кримінального права, який межує між «виховним ідеалізмом», з одного боку, та «ліквідацією виховної ідеології», з іншого.

Досвід наукового розуміння причин та умов злочинності неповнолітніх, її особливий характер (йдеться про переважно дрібні кримінальні правопорушення, які здебільшого вчиняються неповнолітніми – *Bagatellstraftaten*), поза всяким сумнівом, виправдовують особливий інструментарій ювенальної юстиції, більш виважений та гнучкий порівняно із загальним кримінальним правом.

Фізичне та статеве дозрівання неповнолітніх і молоді пов'язане з різноманітними за ступенем тяжкості для психіки особи кризовими ситуаціями. Несформована психіка, податливість молодих людей зовнішньому впливу, не завжди позитивному, також слугують додатковим аргументом на користь виховного кримінального права у галузі правосуддя для неповнолітніх.

Досвід також свідчить, що значна педалізація щодо злочинності неповнолітніх шляхом впровадження більш суворих покарань призведе не до зменшення рецидивної злочинності, а навпаки – до її збільшення, омолодження та кримінальної професіоналізації.

Переважне застосування виховних заходів, реабілітаційних засобів щодо неповнолітніх, навпаки, здатне суттєво знизити рівень злочинності серед молоді.

¹ Jugendgerichtsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 11. Dezember 1974 (BGBl. I S. 3427), zuletzt geändert durch Artikel 1 des Gesetzes vom 13. Dezember 2007 (BGBl. I S. 2894).

² Grunewald Ralph. Die De-Individualisierung des Erziehungsgedankens im Jugendstrafrecht. – Berlin 2003. – S. 13.

³ Webler Heinrich. Wider das Jugendgericht, in: Simonsohn, Berthold (Hrsg.), Jugendkriminalität, Strafjustiz und Sozialpädagogik. – Frankfurt am Main 1969. – S. 75 ff.

⁴ Liszt Franz von. Die Kriminalität der Jugendlichen, in: Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge, Band 2. – Berlin 1905. – S. 338 f.

⁵ Ostendorf H. Der Erziehungsgedanke zwischen Rigidität und Diktat leerer Kassen, in: Zentralblatt für Jugendstrafrecht (ZfJ) 2005. – S. 415.

⁶ Ostendorf H. ZfJ 2005. – S. 415.

⁷ Там само.

⁸ Freisler R. Staatssekretär des damaligen Reichsjustizministeriums in: Monatsschrift für Kriminalbiologie und Strafrechtsreform, 1939. – S. 209 ff.; neu abgedruckt im DVJJ-Journal 1994. – S. 75.

⁹ Ostendorf H. Jugendgerichtsgesetz, 7. Auflage 2007, Grdl. z. §§ 1–2 Rn. 4.

¹⁰ Schüler-Springorum. Veröffentlicht in Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft (ZStW) 99 (1987). – S. 253.

¹¹ Schafftein F., Beulke W. Jugendstrafrecht: eine systematische Darstellung, 14. Auflage 2002. – S. 5.

¹² Eisenberg U. Jugendgerichtsgesetz, 12. Auflage 2007, Einleitung Rn. 5a.

¹³ Schafftein F., Beulke W. Jugendstrafrecht. – S. 6.

¹⁴ Ostendorf H. Nomoslehrbuch – Jugendstrafrecht, 4. Auflage 2007. – S. 66 Rn. 48.

¹⁵ Albrecht H.-J. Ist das deutsche Jugendstrafrecht noch zeitgemäß? Gutachten D zum 64. Deutschen Juristentag; Sonnen, B.-R. Stand und Entwicklung des Jugendkriminalrechts, in: Recht der Jugend und des Bildungswesens (RdJB) 2007. – S. 128 (131).

¹⁶ BR-Drs. 238/04, Entwurf eines Gesetzes zur Stärkung des Jugendstrafrechts und zur Verbesserung und Beschleunigung des Jugendstrafverfahrens.

¹⁷ BR-Drs. 238/04, Entwurf eines Gesetzes zur Stärkung des Jugendstrafrechts und zur Verbesserung und Beschleunigung des Jugendstrafverfahrens. – S. 1.

¹⁸ Walter M. Jugendkriminalität, 3. Auflage 2005, Rn. 261, 272.

¹⁹ Weber M. Die Anwendung der Jugendstrafe, 1990, S. 182 ff; Meier, Dieter, Richterliche Erwägungen bei der Verhängung von Jugendstrafe und deren Berücksichtigung durch Vollzug auf Bewährungshilfe, 1994. – S. 96.

²⁰ Hinz W. Soziales Gebot oder „Lebenslüge“? – Der Erziehungsgedanke bei der Jugendstrafe, in: Zeitschrift für Rechtspolitik (ZRP) 2005. – S. 192.

²¹ *Streng F.* Verhandlungen des 64. Deutschen Juristentages, N 69; Schulz H. Die Höchststrafe im Jugendstrafrecht (10 Jahre), 2000. – S. 38 f.

²² *Hinz W.* Вказана праця. – S. 192 (194).

²³ Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), zuletzt geändert durch Artikel 4 des Gesetzes vom 21. Dezember 2007 (BGBl. I S. 3198).

²⁴ *Hinz W.* Вказана праця. – S. 192 (195).

²⁵ *Hinz W.* Вказана праця. – S. 192 (195).

²⁶ *Kusch R.* Plädoyer für die Abschaffung des Jugendstrafrechts, in: Neue Zeitschrift für Strafrecht (NSTZ) 2006. – S. 65.

²⁷ *Kusch R.* Вказана праця. – S. 65–66.

²⁸ *Kusch R.* Вказана праця. – S. 66.

²⁹ *Kusch R.* Вказана праця. – S. 68.

³⁰ *Kusch R.* Вказана праця. – S. 69.

³¹ *Kusch R.* Вказана праця. – S. 68.

³² *Kusch R.* Вказана праця. – S. 69.

³³ *Ostendorf H.* Gegen die Abschaffung des Jugendstrafrechts oder seiner essentialia, in NSTZ 2006. – S. 320.

³⁴ *Ostendorf H.* Вказана праця. – S. 321. (326).

³⁵ *Ostendorf H.* Вказана праця. – S. 322. (326).

³⁶ *Ostendorf H.* Вказана праця. – S. 323–325. (326).

³⁷ *Ostendorf H.* Вказана праця. – S. 326. (326).

³⁸ *Schaffstein F.* Beulke W. Jugendstrafrecht. – S. 1 f.

Резюме

Дзюба А.Ю. Виховання як основна ідея ювенального кримінального права ФРН.

У статті проводиться теоретичне дослідження генези наукової думки про фундаментальну ідею виховання та її ролі в інституціональному виділенні спеціального ювенального кримінального права ФРН. Розглядаються окремі питання молодіжного кримінального права і ювенальної юстиції відповідно до законодавства ФРН. Представлені критичні позиції провідних німецьких учених щодо цього питання. Розглянуто вплив основоположної для ювенального кримінального права ФРН ідеї виховання і її відображення в конструюванні системи заходів кримінально-правового впливу на неповнолітніх правопорушників. Наукові положення викладені з урахуванням європейських стандартів, які є пріоритетними в рамках взаємин України та ЄС.

Ключові слова: ювенальне кримінальне право ФРН, ідея виховання, запобігання вчиненню кримінальних правопорушень неповнолітніми.

Резюме

Дзюба А.Ю. Воспитание как основополагающая идея ювенального уголовного права ФРГ.

В статье проводится теоретическое исследование генезиса научной мысли о фундаментальной идее воспитания и ее роли в институциональном выделении специального ювенального уголовного права ФРГ. Рассматриваются отдельные вопросы молодежного уголовного права и ювенальной юстиции в соответствии с законодательством ФРГ. Представлены критические позиции ведущих немецких ученых относительно этого вопроса. Рассмотрено влияние основополагающей для ювенального уголовного права ФРГ идеи воспитания и ее отражение в конструировании системы мер уголовно-правового воздействия на несовершеннолетних правонарушителей. Научные положения изложены с учетом европейских стандартов, которые являются приоритетными в рамках взаимоотношений Украины и ЕС.

Ключевые слова: ювенальное уголовное право ФРГ, идея воспитания, предупреждения совершения уголовных правонарушений несовершеннолетними.

Summary

Dziuba A. Upbringing as a fundamental idea of juvenal criminal law of FRG.

In the article the theoretical research is providing the application of the genesis of scientific thought about the fundamental idea of upbringing and its role in institutionalizing the special juvenile criminal law of the Federal Republic of Germany. The article consider particular issues of youth criminal law and juvenile justice in accordance with German legislation. The critical positions of the leading German scholars on the subject under consideration are presented. The influence of the fundamental idea of upbringing for juvenile criminal law of the Federal Republic of Germany and its reflection in the design of a system of measures of criminal law impact on juvenile offenders is considered. Scientific provisions are laid out subject to European standards, which are in priority within the framework of EU-Ukraine relations.

Key words: juvenile criminal law of Germany, the idea of education, prevention of the commission of criminal offenses by minors.